

A középkori városok költségvetési vitája

10/1A HÁROM KÖLTSÉGVETÉS

A) Országos költségvetés

A központi költségvetés bevételei és kiadásai Magyarországon 1995-ben (milliárd forint)

Bevételek		Kiadások	
<i>Gazdálkodó szervezetek befizetései (társasági adó, vám, egyéb befizetések)</i>	384,9	Gazdálkodó szervek támogatása (árkiegészítés, dotáció, export, agrártámogatások)	96,7
ÁFA	424,0	Fogyasztói árkiegészítés	32,5
<i>Fogyasztási adó</i>	200,9	Központi beruházások	108,2
<i>Személyi jövedelemadó</i>	314,1	Szociális kiadások (GYED, GYES, családi pótlék, TB támogatás, egyéb segélyek)	204,6
<i>Egyéb lakossági adók</i>	24,0	Minisztériumok, országos szervek	210,4*
<i>Egyéb bevételek</i>	247,0	Önkormányzatok támogatása	320,2*
		Védelem, fegyveres testületek	162,8
		Adósságszolgálat, kamattérítés	502,9
		Egyéb kiadások	90,5
Összes bevétel	1594,9	Összes kiadás	1728,8
		Költségvetési deficit	133,9

Forrás: MNB jelentés, 1996.

*Ez a két tétel tartalmazza a központi költségvetés folyó oktatási és egészségügyi kiadásait

B) Családi költségvetés

Egy négytagú család egy havi tervezett kiadásai és bevételei (költségvetése)

Bevételek (forint)		Kiadások (forint)	
<i>Anya fizetése</i>	88 000	Fűtésdíj	16 000
<i>Apa fizetése</i>	92 000	Villanyszámla	12 000
		Vízdíj	5 000
		Telefon	11 000
		Autó törlesztő részlete	25 000
		Biztosítási díjak	12 000
		Gyerekek zsebpénze	12 000
		Élelmiszerek	67 000
		Tankolás	13 000
		Lottó	3 000
		Ruházat	17 000
		Tisztító és tisztálkodó szerek	5 000
Összesen	180 000		198 000

10/1B

HÁROM KÖLTSÉGVETÉS

C) Önkormányzati költségvetés

10 000 lakosú kisváros a Tisza mellett. A városban 3 általános és egy szakközépiskola van. A településnek kórháza nincs, az orvosi ellátást a házi orvosok biztosítják. A megyeszékhely 20 km-re van. Súlyos probléma a fiatalok elvándorlása.

Költségvetés	Millió Ft
Bevételek:	
<i>Befizetett adókból visszajuttatott rész a központi költségvetésből</i>	635
<i>Céltámogatás* a központi költségvetésből a gátak javítására, fejlesztésére</i>	240
<i>Céltámogatás a központi költségvetésből szennyvíztisztítóra és a csatornahálózat fejlesztésére</i>	150
<i>Helyi adók</i>	245
Összesen:	1 270
Kiadások:	
<i>Feltétlenül szükséges kiadások:</i>	
<i>Hozzájárulás a céltámogatások céljaihoz</i>	390
<i>Az önkormányzat, az orvosi rendelők, az iskolák, az úthálózat, a közvilágítás működtetése, szociális kiadások</i>	640
<i>Hiteltörlesztés</i>	30
<i>Kötelezettségvállalás korábban megkezdett beruházásokhoz</i>	117
Összesen:	1 177
Egyéb tervezett kiadások:	
<i>Az önkormányzati épület ablakainak cseréje</i>	15
<i>Számítógépes terem kialakítása a négy iskolában</i>	16
<i>A nyelvtanítás fejlesztése az egyik általános és a középiskolában (3 tanár)</i>	4
<i>Bölcsőde építése</i>	170
<i>Ipari park létesítése</i>	180
<i>Két új személyautó a helyi rendőrségnek</i>	10
<i>Önkéntes tűzoltóság felállítása</i>	22
<i>Nyugdíjas otthon bővítése (+20 férőhely)</i>	30
<i>Hajléktalanszállás támogatása</i>	12
<i>Helyi buszjárat támogatása</i>	6
<i>Bekötőút korszerűsítése (10 km)</i>	50
<i>Patak partjának rendezése</i>	15
Összesen:	530
Költségvetési deficit (hiány):	437

*A céltámogatások feltétele volt, hogy a település legalább akkora összeggel hozzájárul saját forrásaiból, mint amennyit a központi költségvetésből kap.

10/2A

SZEREPKÁRTYÁK*Egy Hanza-város tanácsa számára*

polgármester	gazdag hajótulajdonos kereskedő
gazdag posztókereskedő	gazdag posztókereskedő
gazdag fakereskedő	fémműves céh tulajdonosa
gazdag marhakereskedő	bankár, pénzváltó
posztómanufaktúra tulajdonosa	gazdag posztókereskedő
gazdag halfeldolgozó	gazdag hajótulajdonos kereskedő

10/2B

SZEREPKÁRTYÁK*Egy itáliai város tanácsa számára*

consul (a jelenlegi vezető)	gazdag posztókereskedő manufaktúra- tulajdonos
consul	bőr- és prémkereskedő
consul	bankár, pénzváltó
gazdag posztókereskedő manufaktúra- tulajdonos	gazdag posztókereskedő manufaktúra- tulajdonos
selyem- és szövetkereskedő	a fémműves céh vezetője
bankár, pénzváltó	az orvos- gyógyszerész céh vezetője

10/2C

SZEREPKÁRTYÁK*Egy magyarországi mezőváros tanácsa számára*

bíró	esküdt (bortermelő)
esküdt (marhatenyésztő)	esküdt (iparos)
esküdt (marhatenyésztő)	esküdt (bortermelő)
esküdt (bortermelő)	esküdt (gabonakereskedő)
esküdt (marhatenyésztő)	esküdt (bortermelő)
esküdt (zöldségtermelő)	esküdt (gabonakereskedő)

10/3A

FELADATLAPOK

A Hanza-város tanácsa számára

Közös feladat

Teremtsétek meg a város tervezett költségvetésének egyensúlyát!

Bevételek (márka)		Kiadások (márka)	
<i>a városi polgárok adói (az uralkodónak)</i>	9 000	adó a császárnak (királynak)	10 000
<i>a polgárjoggal nem rendelkező városlakók által befizetett adók (az uralkodónak)</i>	4 500	hozzájárulás a Hanza hajóhadának fenntartási költségeihez	3 000
<i>a város által a polgárokra kirótt adók</i>	4 500	a kikötő fejlesztése	3 000
<i>a város által a polgárjoggal nem rendelkező városlakókra kirótt adók</i>	3 000	az új templom befejezése (a többi költséget az egyház állja)	3 000
<i>kikötői díjak</i>	2 500	az új városháza építése	12 000
<i>vásártartás bevételei</i>	1 500	a városfal javítása, bővítése	7 500
<i>vámok</i>	1 500	a polgármester, a tanács és a magistratus tagjainak juttatásai	500
<i>bírságok</i>	1 500		
<i>pénzverés jövedelmei</i>	2 000		
Összes bevétel	30 000	Összes kiadás	39 000

Egyéni feladat

Írj le az alábbi sorokba két olyan szempontot, illetve javaslatot, amit a költségvetési vita során a saját szerepednek megfelelően képviselni szeretnél!

1. ....

.....

.....

2. ....

.....

.....

10/3B

FELADATLAPOK

Az itáliai város tanácsa számára

Közös feladat

Teremtsétek meg a város tervezett költségvetésének egyensúlyát!

Bevételek (forint)		Kiadások (forint)	
<i>a város által a polgárookra kirótt adók</i>	10 000	új templom építése (a többi költséget az egyház állja)	9 000
<i>a város által a polgárjoggal nem rendelkező városlakókra kirótt adók</i>	5 000	a városháza felújítása (magasabb torony)	7 000
<i>vásártartás, árumegállító jog jövedelmei</i>	2 000	a városfalak bővítése	9 500
<i>vámok</i>	1 500	a consulok és a senatus tagjainak juttatásai	500
<i>bírságok</i>	1 500		
<i>pénzverés jövedelmei</i>	2 000		
Összes bevétel	22 000	Összes kiadás	26 000

Egyéni feladat

Írj le az alábbi sorokba két olyan szempontot, illetve javaslatot, amit a költségvetési vita során a saját szerepednek megfelelően képviselni szeretnél!

1. ....

.....

.....

2. ....

.....

.....

10/3C

FELADATLAPOK

A magyar mezőváros tanácsa számára

Közös feladat

Teremtsétek meg a város tervezett költségvetésének egyensúlyát!

Bevételek (garas)		Kiadások (garas)	
<i>Lakók adói</i>	6 000	adó a királynak	3 000
<i>Vásárok bevételei</i>	1 500	egyházi tized (püspöknek)	3 000
<i>Pálinka- és sörfőzés, borkimérés bevételei</i>	1 00	adó a földesúrnak (egy összegben, az arányokat a vezetők határozzák meg)	4 300
<i>Mészárszék és malom bevételei</i>	500	vásártartásért fizetett járulék a földesúrnak	1 300
		bíró, esküdtek (a tanács tagjai) juttatásai	250
		hozzájárulás a földesúri bíraskodás (úriszék) költségeihez	150
Összes bevétel	9 000	Összes kiadás	12 000

Egyéni feladat

Írj le az alábbi sorokba két olyan szempontot, illetve javaslatot, amit a költségvetési vita során a saját szerepednek megfelelően képviselni szeretnél!

1. ....

.....

.....

2. ....

.....

.....

10/4A

KÖLTSÉGVETÉS ŰRLAP

A Hanza-város tanácsa számára

Bevételek (márka)		Kiadások (márka)	
<i>a városi polgárok adói (az uralkodónak)</i>		adó a császárnak (királynak)	
<i>a polgárjoggal nem rendelkező városlakók által befizetett adók (az uralkodónak)</i>		hozzájárulás a Hanza hajóhadának fenntartási költségeihez	
<i>a város által a polgárokra kirótt adók</i>		a kikötő fejlesztése	
<i>a város által a polgárjoggal nem rendelkező városlakókra kirótt adók</i>		az új templom befejezése (a többi költséget az egyház állja)	
<i>kikötői díjak</i>		az új városháza építése	
<i>vásártartás bevételei</i>		a városfal javítása, bővítése	
<i>vámok</i>		a polgármester, a tanács és a magistratus tagjainak juttatásai	
<i>bírságok</i>			
<i>pénzverés jövedelmei</i>			
Összes bevétel		Összes kiadás	

10/4B

KÖLTSÉGVETÉS ŰRLAP

Az itáliai város tanácsa számára

Bevételek (forint)		Kiadások (forint)	
<i>a város által a polgárokra kirótt adók</i>		új templom építése (a többi költséget az egyház állja)	
<i>a város által a polgárjoggal nem rendelkező városlakókra kirótt adók</i>		a városháza felújítása (magasabb torony)	
<i>vásártartás, árumegállító jog jövedelmei</i>		a városfalak bővítése	
<i>vámok</i>		a consulok és a senatus tagjainak juttatásai	
<i>bírságok</i>			
<i>pénzverés jövedelmei</i>			
Összes bevétel		Összes kiadás	

10/4C

KÖLTSÉGVETÉS ŰRLAP

A magyar mezőváros tanácsa számára

Bevételek (garas)		Kiadások (garas)	
<i>Lakók adói</i>		adó a királynak	
<i>Vásárok bevételei</i>		egyházi tized (püspöknek)	
<i>Pálinka- és sörfőzés, borkimérés bevételei</i>		adó a földesúrnak (egy összegben, az arányokat a vezetők határozzák meg)	
<i>Mészárszék és malom bevételei</i>		vásártartásért fizetett járulék a földesúrnak	
		bíró, esküdtek (a tanács tagjai) juttatásai	
		hozzájárulás a földesúri bíraskodás (úriszék) költségeihez	
Összes bevétel		Összes kiadás	

10/5

ÉRTÉKELŐ LAP

Név: .....

A) Önértékelés

Tegyél „X” jelet abba az oszlopba, amelynek válasza leginkább kifejezi a saját munkádról alkotott véleményedet!

Szemponatok	igen	részben	nem
A költségvetés fogalmának tisztázásában sok hasznos ötlettel vettem részt.			
A vitában jól érveltem álláspontom mellett.			
Átgondoltam, hogyan építsem fel mondandómat, hogy csoporttársaim a lehető legjobban követni tudják.			
Figyelmesen meghallgattam a többieket.			
Részt vettem az összehasonlításban.			
Rákérdeztem arra, amit nem értettem.			
Az új információkról jegyzeteket készítettem magamnak.			

B) A csoport munkájának értékelése

Pontozd a társaidd szereplését, munkáját 1–7-ig az alábbi szempontok szerint!

Szereplő*	Aktívan részt vett a csoportok munkájában	A vitában képes volt szerepének megfelelően érvelni	Nyelvileg szabatosan fejezte ki magát
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			

* Ide írd be a csoporttagok neveit!